

Boekbespreking

A. P. Schuddebeurs.

1. FRITS KAERLEIN: 'Bibliographie der Geschiebe des pleistozänen Vereisungsgebietes Nord-europas'.
Mitteilungen aus dem Geologisch-Paläontologischen Institut der Universität Hamburg.
Heft 38, S. 7-117, Hamburg 1969.
2. ALFRED O. LUDWIG: 'Bibliographie der Geschiebeliteratur der neueren Geschiebeforschung in den nordeuropäischen pleistozänen Inlandeisgebieten'.
1926-1969. 2 delen.
Deutsche Gesellschaft für Geologische Wissenschaften. Berlin 1970.

Twee bibliografieën over hetzelfde onderwerp en nagenoeg tegelijkertijd verschenen. Die van Kaerlein noemt titels 'vanaf den beginne' terwijl Ludwig zich beperkte tot de moderne literatuur. De lust tot vergelijken dringt zich op.

Een bibliografie pretendeert uiteraard volledigheid. Geen van beide auteurs is daarin volledig geslaagd, maar er zijn belangrijke verschillen. Zover ik kon nagaan mist Kaerlein geen enkele nederlandse publikatie. Daarom alle lof voor zijn nederlandse helper, Dr. L. H. Bemelmans te Delft. Ludwig miste enkele na 1926 verschenen artikelen, waarvoor hij desgewenst verontschuldigingen zou kunnen aanvoeren. Het is duidelijk dat zijn nederlandse helpers, waartoe ik tot mijn schande mezelf moet rekenen, minder presteerden dan Dr. Bemelmans deed. Aan de andere kant staat vast dat enkele verzonden brieven en artikelen Ludwig nooit bereikt hebben. Postverkeer met de D.D.R. is soms moeilijk.

Het oudste door Kaerlein genoemde werkje is een nederlands artikel uit het jaar 1733. Binnenkort doen we in ons land sinds 2½ eeuw aan zwerfsteenstudie! In totaal geeft Kaerlein ± 2400 titels, terwijl Ludwig het, over zijn veel kortere periode, tot ± 1700 titels brengt. Daar de grote stroom zwerfsteen literatuur reeds na 1875, het jaar van het geologisch congres te Berlijn waar O. Torell zijn landijstheorie lanceerde, begon te vloeien, doet alleen al het naast elkaar stellen van genoemde aantallen het vermoeden wettigen dat Ludwig wat de niet-nederlandse publikaties betreft vollediger is dan Kaerlein. Een goede vergelijking is moeilijk te maken, daar de schrijvers de werken op verschillende manier ingedeeld hebben. Kaerlein's hoofdstuk: 'Wirtschaftliche Nutzung' wil echter hetzelfde geven als Ludwig's 'Praktische Verwendung der Geschiebe'. Kaerlein komt hier op 65 titels, Ludwig op 80!

Het is eigenlijk veel te weinig bekend dat de zwerfsteengeologie in het buitenland meermalen tot hulp geweest is bij het zoeken naar ontginbare ertsen. Zover mij bekend, is hierover in de nederlandse taal nauwelijks iets geschreven. Faber vermeldde in 1949 in zijn boek: 'Van zondvloed tot landijs' een geval uit Finland. Kaerlein noemt 4 finse auteurs die zich met dit onderwerp bezighielden, terwijl Ludwig behalve 27 finse nog 5 russische, 3 zweedse en een canadese artikel kent! Nog minder bekend in ons land is dat men bij dit erts zoeken aan de hand van zwerfstenen in de noordelijke landen en in Rusland graag amateurs inschakelt. En met succes! Voor sommige geologen die nog twijfelen aan de betrouwbaarheid van het werken met gidsgesteenten in het veld en het nut van zwerfsteenstellingen iets om over na te denken.

Het is te betreuren dat beide auteurs niet tot samenwerking zijn kunnen komen. Voegen we beider werk samen dan zal er niet veel meer mankeren aan de volledigheid waarnaar beiden gestreefd zullen hebben. Voor ieder die meer dan oppervlakkige belangstelling in zwerfstenen heeft, zeker voor hen die zelf iets willen schrijven of zwerfsteengeologie willen bedrijven in welke vorm ook zijn deze bibliografieën van onmisbare waarde. Kaerlein's boekje is nog te krijgen op giro 800507 t.n.v. W. F. Anderson, Ootmarsumsestraat, Oldenzaal en dat voor de bijna belachelijk lage prijs van f 9,00. Moeilijk je voor te stellen dat er nog voorraad van is!

Wie zo compleet mogelijk geïntereerd wil zijn, bestelle daarnaast ook Ludwig's werk bij: Sekretariat der Deutschen Gesellschaft für Geologische Wissenschaften, 104 Berlin 1, D.D.R., Invalidenstrasse 43. Men dient hierbij de volledige titel op te geven, alsmede een bankrekening. De beide delen samen kosten 35,- oostmarken. Het 'Gesellschaft' sluit een rekening bij de boeken in, via uw bank te voldoen. De oplage is klein, snelheid bij de bestelling dus geboden.